

Sociology Paper-II (Sociology of Development)

QP CODE: 00000621

(3 Hours)

100 Marks

NB:

All Questions are compulsory

All Questions carry equal marks (20 Marks)

Figures to the right indicate marks

-
- Q1. Attempt any two questions. 20
- Explain Rostow's stages of growth.
 - Critically evaluate the dependency theory model of development.
 - Explain the Neo Liberal economic approach and various features of neoliberal economic approach.
- Q2. Attempt any two questions. 20
- What is Human Development Index? What steps can be undertaken to improve the HDI of a nation?
 - What is a Survey? Explain the characteristics of survey method and steps involved in a survey method.
 - What is a questionnaire? Explain its advantages and disadvantages of a questionnaire.
- Q3. Attempt any two questions. 20
- Elaborate on the problem of land acquisition. Present the case studies of Maan and Singur.
 - What is a Forest Rights Act, 2006? Explain the important features of the forest rights act.
 - Discuss the meaning and nature of resistance movements with any one case study.
- Q4. Attempt any two questions. 20
- Discuss the functioning of Water banks.
 - What is a people centric approach to development? Discuss the historical background of Hiware Bazar in the context of participatory planning.
 - Write a short note on Mendha Lekha village.
- Q5 Attempt any two Short Notes. 20
- Evolution
 - Sustainability
 - Special Economic Zone
 - Organic Farming

मुख्य सूचना:

१. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत (२० गुण).
३. उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र१. कोणतेही २ उपप्रश्न सोडवा.**20**

- अ. रोस्टोवच्या वाढीच्या अवस्था सखोलपणे स्पष्ट करा.
- ब. विकासाच्या अवलंबित्व सिद्धांत नमुन्याचे चिकित्सकपणे मूल्यांकन करा.
- क. नवउदारवादी आर्थिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा आणि नवउदारवादी दृष्टिकोनाची विविध वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र२. कोणतेही २ उपप्रश्न सोडवा.**20**

- अ. मानव विकास निर्देशांक म्हणजे काय? एखाद्या राष्ट्राचा मानव विकास निर्देशांक सुधारण्यासाठी कोणती पाऊले उचलली जाऊ शकतात?
- ब. सर्वेक्षण म्हणजे काय? सर्वेक्षण पद्धतीची वैशिष्ट्ये आणि सर्वेक्षण पद्धतीमध्ये समाविष्ट असलेल्या चरणांचे स्पष्टीकरण करा.
- क. प्रश्नावली म्हणजे काय? प्रश्नावलीचे त्याचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

प्र३. कोणतेही २ उपप्रश्न सोडवा.**20**

- अ. भूसंपादनाच्या प्रश्नावर चर्चा करा. त्यासंदर्भात मान आणि सिंगूरचे केस स्टडी सादर करा.
- ब. वन हक्क कायदा, २००६ म्हणजे काय? वनहक्क कायद्याची महत्त्वाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- क. कोणत्याही एका केस स्टडीसह प्रतिकार चळवळीचा अर्थ आणि स्वरूप यावर चर्चा करा.

प्र४. कोणतेही २ उपप्रश्न सोडवा.**20**

- अ. जल बँकांच्या कार्याची चर्चा करा.
- ब. विकासासाठीचा लोककेंद्रित दृष्टिकोन काय आहे? सहभागी नियोजनाच्या संदर्भात हिवरे बाजारच्या ऐतिहासिक पार्श्वभूमीची चर्चा करा.
- क. मेंढा लेखा गावावर एक विस्तृत टीप लिहा.

प्र५. कोणत्याही दोहोंवर संक्षिप्त टीप लिहा.

20

अ. उत्क्रांती

ब. शाश्वतता

क. विशेष आर्थिक क्षेत्र

ड. सेंद्रिय शेती
